

FIȘA DE DOCUMENTARE - Nr. 1

LUMEA LA CUMPĂNA SECOLELOR XIX – XX

Relațiile internaționale în perioada 1856-1914

Europa Occidentală domina lumea pe plan economic, politic și cultural. Pe bătrânul continent existau regimuri politice diferite. Democrații parlamentare erau în Marea Britanie, Franța și România iar regimuri autoritare în Rusia, Turcia ș.a. Cele mai multe țări erau monarhii dar existau și câteva republici precum Franța, Elveția sau Portugalia. Cele mai mari puteri erau Marea Britanie (cea mai mare putere financiară, navală, industrială și colonială a lunii), Germania (principalul concurent al englezilor) și Franța. Pe Glob au început să apară noi puteri precum Japonia, care a învins China în războiul dintre anii 1894-1895 și a ocupat Coreea.

Între anii 1904-1905 armata japoneză a învins-o pe cea rusă, flota țaristă fiind învinsă în luptele de la Port Arthur, japonezii anexând Peninsula chineză Liaotung și sudul Insulei Sahalin. Statele Unite ale Americii au devenit cea mai mare putere economică a lumii. Au apărut contradicții între marile puteri, între Anglia și Germania, pentru colonii, între Franța și Germania (francezii doreau să recupereze regiunile Alsacia și Lorena), între Austro-Ungaria și Serbia față de Bosnia Herzegovina. Peninsula Balcanică a reprezentat zona cea mai tensionată din Europa la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea deoarece aici se intersectau interesele Rusiei, Austro-Ungariei și Imperiului Otoman. Popoarele din zonă îmbrățișau religii diferite: creștinismul (ortodoxia, catolicismul) și islamismul. Această peninsulă avea o poziție strategică deosebită. Bulgaria a obținut independența în anul 1808, iar între anii 1912-1913 s-au desfășurat războaiele balcanice în urma cărora Albania a devenit independentă iar sârbii și grecii au obținut noi teritorii de la turci.

România și-a obținut independența (prin participarea la războiul ruso-turc dintre anii 1877-1878), recunoscută la Congresul de la Berlin, din anul 1878. Regatul României a fost proclamat în anul 1881, primul rege fiind Carol I de Hohenzollern – Sigmaringen. Cancelarul german Otto von Bismark a creat Alianța celor 3 împărați (1872-1873) din care făceau parte Germania, Austro-Ungaria și Rusia și avea scopul de a contracara Franța. Alianța celor 3 împărați nu a mai putut funcționa după anul 1878 fiindcă au apărut divergențe în problema influenței în Balcani. În anul 1882 s-a constituit Tripla Alianță sau Puterile Centrale formată din Germania, Austro-Ungaria și Italia. În anul 1890 împăratul german Wilhelm al II-lea a declarat că Germania se lansa în politica mondială pentru dominația asupra lumii, dezvoltând flota de război. Consecința imediată a fost apropierea dintre Franța și Rusia din anul 1893, apropierea dintre Anglia și Franța din anul 1904 și apropierea dintre Anglia și Rusia din anul 1907. S-a format o nouă alianță politico-militară numită Tripla Înțelegere sau Antanta care cuprindea, evident, Franța, Rusia și Anglia.

Imperiile coloniale ale marilor puteri

Colonialismul a avut mai multe cauze: economice (obținerea a noi piețe de desfacere și materii prime), sociale (orientarea surplusului demografic) și politice (dorința de dominație asupra lumii). Africa era împărțită între marile puteri europene. Etiopia și Liberia erau state libere. Asia a cunoscut dominația colonială în numeroase teritorii. Imperiul colonial francez cuprindea teritorii în Africa și în Asia. Imperiile coloniale spaniol, portughez și olandez mai păstrau teritorii stăpânite încă din perioada marilor descoperiri geografice. Germanii și Italienii descoperiseră noi teritorii în această perioadă dar acestea nu erau întinse și nu aveau resurse importante. Statele Unite ale Americii au învins Spania în războiul din anul 1898, au

obținut Filipinele și au anexat apoi Insulele Hawaii. Rusia poseda imense teritorii precum Siberia, Caucaz și zone din Asia Centrală.